Referències catalanes - Personatges

Autor:
Data de publicació: 05-02-2019

En moltes obres escrites hi referència a personatges històrics, a personatges de ficció, a tecnologies particulars, a topònims i altres temes diversos, on s'esmenta el seu origen català o la seva relació amb Catalunya. Una llista de referències catalanes en obres escrites hauria de permetre la consulta de moltes particularitats catalanes poc conegudes.

La mateixa diversitat de conceptes inclosos, difícils de classificar, explica el format de calaix de sastre emprat. Hi ha un índex alfabètic, amb alguns temes agrupats i altres separats. No cal dir que la llista no és exhaustiva. I només és representativa en funció dels temes presentats, limitats als coneixements dels editors.

En moltes obres escrites hi referència a personatges històrics, a personatges de ficció, a tecnologies particulars, a topònims i altres temes diversos, on s'esmenta el seu origen català o la seva relació amb Catalunya. Una llista de referències catalanes en obres escrites hauria de permetre la consulta de moltes particularitats catalanes poc conegudes.

La mateixa diversitat de conceptes inclosos, difícils de classificar, explica el format de calaix de sastre emprat. Hi ha un índex alfabètic, amb alguns temes agrupats i altres separats. No cal dir que la llista no és exhaustiva. I només és representativa en funció dels temes presentats, limitats als coneixements dels editors.

Índex A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

A

Aiguardent.

El “Catalonian refino”: Hi ha una munió de llibres d’aventures que, malgrat ser de ficció, mostren alguns aspectes de la realitat que poden resultar interessants al lector. Alguns del llibres esmentats parlen del “Catalonian refino”, en territoris de Mèxic, Nou Mèxic, Texas, ...Es tracta de novel·les que poden llegir-se de forma gratuïta i que permeten intuir una altra versió de la vida en aquelles terres que la que es pot veure al cinema.[1][2][3][4][5][6][7]

Aldana. Joan Aldana. Coronel de Tortosa que va rebre l'espasa del rei Francesc I de França a la batalla de Pavia. També un punyal i el collaret del Toisó d'Or del mateix rei.[8]

Alquímia. La contribució catalana a l'Alquímia europea fou determinant.[9]

Arnau de Vilanova. Rosarium philosophorum secunda pars alchimiae.[10]
Ramon Llull. De secretis naturae seu de quinta essentia liber.[11]

Armes.

Armes de foc.

1675. “Gispeliers” francesos, armats amb carrabines inspirades en les de “xispa” catalanes. Sébastien Le Prestre de Vauban insistia que les "gispes" catalanes eren millors que els fusells de l'època.[12][13]
1678. Elogi de les “gispes” catalanes.[14]

«
“... m'envoyerent dire qu'ils voyoient un homme dans le grand chemin de Barcelonne à Gironne, qui avoit la mine d'estre quelque chose, & à qui l'on voyoit une gispe sur l'épaule, qui est une espece de fusil, mais beaucoup meilleur & plus juste.”.
…m'enviaren a dir que veien un home al camí ral de Barcelona a Girona, que tenia tota la pinta de ser algú important, i que duia una “xispa” penjada a l'espatlla, que és una mena de fusell, però millor i més precís…
»

— Relation de ce qui s'est passe en Catalogne. -Paris, G. Quinet 1678
Per..... de Caissel.

Espases.

966. Ambaixada de Borrell II a Al-Hàkam II. Obsequi de 100 espases "franques" (catalanes), molt famoses i temudes.[15]
1392. Ibn Hudhayl, en la seva obra "Gala de caballeros y blasón de paladines", esmenta dues menes d'espases de qualitat: les d'acer indi i les dels francs (catalans). Aquestes darreres amb qualitats excepcionals i suposadament forjades per genis.[16]

B

Barca

Barca catalana.[17][18]

Vincent Giovannoni va fer un resum apassionat de les barques catalanes i de l'estil de construcció català. En la seva opinió "mai no hi ha hagut en la pesca barques de vela tan ràpides i tan belles com les barques catalanes"..."L'estil català fou imitat i adaptat donades les seves qualitats".[19]

C

Camisó. Joan Camisó. Capità de Sant Feliu que va rematar i tallar el cap de Müezzinzade Ali Paixà a la batalla de Lepant.[20]
Carraca. Hi ha una referència de l'any 1300 d'un "carachia cathelana" de 1500 bótes.[21]
"The unerring rifle of the Catalan...". Testimoni de Lord Byron a les armes de foc catalanes (d'ànima estriada) i a la punteria dels catalans.[22]
Un català anònim a les obres de Emilio Salgari.[23]
La Catalana, poema.[24]
Coltell català. En el coltell català cal distingir dues etapes. La primera correspondria al "coltell catalanesch" dels almogàvers, esmentat per Ramon Muntaner i altres.[25] En la segona etapa, quan s'esmenta un coltell català (segles XVIII i XIX) en referències estrangeres, cal entendre un tipus de ganivet usat com a arma, prou divulgat i famós per a distingir-lo de ganivets fabricats en altres contrades.[26]

1857. Assassinat de l'arquebisbe de Paris amb un coltell català.[27]
El coltell català d'Emilio Salgari [28]
Coltell català del cura Merino.[29]

Constançó, Miquel Constançó.
Cordill.

En l'obra "El vell i el mar", Ernest Miller Hemingway parla del "...bon cordill català...". La citació elogia, de forma implícita, la indústria catalana dels corders i cordillers. També indica l'ús del cordill com a llinya a l'illa de Cuba.[30]

D

Dard català.

El dard fou l'arma més important dels almogàvers. En portaven una parell i els llançaven amb força i precisió.
"Dardo catellano".[31]

E

Encarach, segner Encarach, gentilhome i mercader català a Boccaccio.[32]
Esmeralda, gitana catalana de Nostra Senyora de París.[33][34][35]
Espingarda.

Alfons el Magnànim, en l'expedició de 1433, portava 10.000 espingardes, de fabricació catalana.[36]

F

Farga catalana

Jules Verne la va esmentar a la seva novel·la L'Île mysterieuse.
[37]

Flassada.

[38]
Les flassades catalanes foren famoses arreu del món. En francès, una "catalogne" o "catelogne" era una flassada catalana. En italià s'anomenava "catalana", "catelana" o "coperta di Catalogna". A Amèrica, la paraula castellana típica era, i encara és, "frazada".[39][40][41][42]

G

Ruc català.

Gabriel Cerbellón
Galera i galera catalana. Les galeres catalanes i altres vaixells de la família són citades amb freqüència en tota mena de documents escrits.

Benedetto Cotrugli, en el seu Livro de navigatione, elogiava els navegants catalans: "Et realmente quisto modo de galee ando aptissimamente la nation Catallana et sondo aptissimi allo governo de quelle, perché le altre nationi armano solamente alli bisogni, et li Catalani al continuo fando lo misterio, et ciascheduno ne sa in parte et li Catallani in totum".[43]
Rafael Martí de Viciana escrigué una dita sobre el tema. [44]

«
... si en galera se hace cosa buena, el capitán ha de ser catalán...
»

— Martí de Viciana: Libro tercero de la Crónica de la ínclita y coronada ciudad de Valencia.

Gastronomia.

Botifarra catalana.[45]
És relativament freqüent l'expressió "a la catalana", referida a la cuina, en obres estrangeres.[46][47][48]

«
...Il lesso poi faggian, starne e paoni, conzi al l'Inglese e a la Cathelana, e il rosto de vitello con caponi, zelatine

diverse a la Romana...
»

— Comedia nova. Notturno Napolitano.

Fideus.[49]
Macarrons.

"Macheroni ala catelana".[50]

Menjar blanc. 1560: "Mangiar bianco ala catelana".[51]
Pollastre.

1560. En un llibre de cuina italià: "Pollastri ala catelana".[52]

”Ensenada de Palo”. Mapa de 1720.

Geografia i toponímia

Anse des Catalans de Marsella.[53]
Barataria Bay.[54]
Bayou Catalan.[55]
Carondelet. Actualment és un barri de Saint Louis. Fundada per un català: Lluis Pujol o Joan Bautista Pujol.
Anomenada “Prairie du Catalan”, “Prairie Catalan” o “Prairie a Catalan”. “Població” més antiga que Saint Louis.[56]
Illa Catalana(Baixa Califòrnia)
A les costes de Vancouver, hi ha una petita illa que s'anomena Catala Island en honor deMagí Català i Guasch.(49° 50? Nord, 127° 3? Oest). També hi ha un estret entre illes conegut com a Catala Passage (52º 16" Nord, 128° 43? Oest) a la Colúmbia Britànica, Canadà.
Catalan Bay.[57]
Isla Cristina. Vegeu també Emigració catalana del segle XVIII a Isla Cristina.[58][59][60][61]
Laigueglia.[62]
Illa de Montserrate (Baixa Califòrnia).[63][64][65][66]
Ruga Catalana.[67]
Sanlúcar de Barrameda. "... loci catalanorum...".[68]
Tahití. Isla de Amat.
Torre del Catalán.[69]
Village Catalan (Luisiana), al bayou Bienvenu o Catalan.[70]

Village des Catalans (Marsella)[71]

La Ciotat. Repoblada per catalans.[72][73]
Wood Bay. El nom antic en castellà "ensenada de Palos" podria indicar un possible origen en Pals.[74]

Guarà català.[75][76][77][78]
Guitarra

Johannes Tinctoris.

«
Quinetiam instrumentum illud a Catalanis inventum: quod ab aliis ghiterra: ab aliis ghiterna vocatur: ex lyra prodiisse manifestissimum est. Hec enim ut leutum (licet eo longe minor sit) et formam testudineam: et chordarum dispositionem atque contactum suscipit... Ghiterre autem usus: propter tenuem ejus sonum: rarissimus est. Ad eamque multo sepius Catalanas mulieres carmina quaedam amatoria audivi concinere: quam viros quicpiam ea personare.
»

— Tinctoris, Johannes. De inventione et usu musicae.

H

Hams. Vegeu Pesca/hams.

I
J

Justícia.

[79]

K
L

Llança.

"Ti sia data lanzata catalana".[80]

M

Estol català tornant victoriós a Nàpols.

Magí Català i Guasch. Missioner català a Califòrnia. De jove fou un gran genet i caçava óssos bruns amb llaç escorredor. De gran dugué una vida pietosa a la Missió de Santa Clara.[81]
Magrana de pólvora (1433). L'estol d'Alfons el Magnànim que salpà cap a Sicília, va carregar a Barcelona moltes "magranes de mà" primitives (200.000 unitats!!).[82][83][84][85]

«
"...Encara portava .CC. mília magranes de coure plenes pólvora, e com hi metien foch fien gran remor , e, com se trenquaven los troços, fien tant de mal que metien per terra a quants toquaven..." .
»

— Melcior Miralles: Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim .

Magranes de vidre en el setge de Tarragona (1811), foren llançades contra els francesos moltes granades de vidre negre fabricades a Mataró: uns quants milers. Eren més efectives i temibles que les de ferro.[86][87]

Marisalada, la noia anomenada "gaviota", en l'obra La Gaviota de Cecilia Böhl de Faber y Larrea. Filla d'un pescador català.[88]
Mateo, pescador català de Sant Feliu.[89]
Medicina i farmàcia.

Angostura.[90]
Pharmacopoea cathalana siue Antidotarium barcinonense. Joan Alòs.[91]
Herba escurçonera.[92] Vegeu Escurçonera de nap.

Motociclisme.

PilotCampionats any 2013

Marc Márquez
Campionat del món de MotoGP

Pol Espargaró
Campionat del Món de Moto2

Maverick Viñales

Campionat del Món de Moto3

Laia Sanz i Pla-Giribert
Campionat del Món de trial femení

Toni Bou
Campionat del Món de trial masculí

Toni Bou
Campionat del Món de trial indoor

Mula

Mula catalana.[93]
Tractat de les mules. Salvador Vila.[94]

Múrcia, repoblada amb catalans.[95]

N

Navegació.

Ampolleta.
Cartes portolanes.

[96]

Coca Sant Climent
Llibre del Consolat de mar de Barcelona.[97]
La llibertat de comerciar lliurement amb Amèrica va permetre una expansió molt important de la marina mercant catalana. Segons Laborde (1827) hi havia catalans i barques catalanes en molts indrets del món. I no eren rars els viatges d'aquelles barques cap a Amèrica.[98] Les barques catalanes podien ser contemplades i comparades amb altres embarcacions semblants o diferents. Velocitat, solidesa, qualitats marineres,... I molts testimonis foren favorables a les embarcacions catalanes i als pilots catalans.[99][100]

A la vila de Masnou, entre una població d'uns 4000 habitants, hi havia 800 capitans de vaixell.
Segons testimoni de Joseph Tastu, un pilot català de 14 anys (un pràctic) es disposava a fer el seu tercer viatge a l'Havana en una tartana.[101]

O
P

Partenó.

[102]

Pasta de polir.

Pasta mineral catalana.[103][104]

Pau i Treva de Déu

Toluges (Rosselló)

Persones reals.

Francesc Bacó. Francesc Bacon. Frare carmelita professor de la universitat de Paris. Fou anomenat: el Doctor sublim.[105]
Antoni de Bastero i Lledó. Autor de la Crusca provenzale.
Pere Berga.[106]
Constançó, Miquel Constançó.
Josep Dalmau el tortosí . Prestidigitador.
Gabriel Moraga. Fill de catalans. Primer explorador blanc del Merced Valley i Merced River.[107]
Pere de Perpinyà.[108]
Pujol. Joan Pujol, cap de miquelets catalans al servei dels francesos.
Guillem Sant Climent.[109]
Sedacer, Guillem Sedacer.
Músics.

Miquel Llobet i Solés
Emili Pujol i Villarrubí
Ferran Sor i Muntades

Personatges de ficció.

Encarach, segner Encarach, gentilhome i mercader català a Boccaccio.
Esmeralda, gitana catalana de Nostra Senyora de París.
Mercè Herrera , la Mercedes de El comte de Montecristo
Mondego, Fernand Mondego, català de Marsella a l'obra El comte de Montecristo
Pepita i Pepe, catalans de Marsella segons una narració.[110]
Pere Fi.[111]
Scaramanga. Francesc Scaramanga. Personatge català d'una novel·la d'Ian Fleming. The Man with the Golden Gun.

Pesca.

El 1791, el barceloní Antoni Sañez Reguart fou autor del «Diccionario histórico de los artes de la pesca nacional», publicat en cinc volums amb 346 làmines.

Volum 1.[112]
Volum 2.[113]
Volum 3.[114]
Volum 4.[115]
Volum 5.[116]

Hams.

Els catalans Sala, pare i fill, fundaren la primera fàbrica d'hams a Marsella.[117]

Palangre.
Pescador català anònim en un exemple de pràctiques de pesca a Marsella.[118]

"Pito catalán", expressió castellana indicant "fer pam i pipa".[119]
Pólvora sense fum.

L'any 1846 Josep Roura i Estrada va inventar, a Barcelona, la que va anomenar "pólvora blanca". Es tractava d'una pólvora sense fum, incolora, no higroscòpica i que no degradava ni embrutava les armes de foc. Segons l'inventor i diverses proves públiques realitzades, una tercera part de pólvora blanca (o pólvora de Roura) proporcionava els mateixos efectes balístics que una quantitat normal de pólvora negra.[120][121][122][123][124]

Porró.[125][126][127][128]

Pujol. Joan Pujol, cap de miquelets catalans al servei dels francesos.[129][130]

Q
R
S

Salnitre. En l'inventari de càrrega d'una nau catalana naufragada l'any 1380 a les costes angleses quan feia la ruta Gènova-Sluis, hi constava una bóta de pólvora de salnitre (One pipe pulveris salvistri).[131][132]
Sant Feliu de Guíxols.[133]
Scaramanga. Francesc Scaramanga. Personatge català d'una novel·la d'Ian Fleming. The Man with the Golden Gun.[134][135]
Sedacer, Guillem Sedacer.

Vegeu Vidre català.[136]

Stephen Maturin. Personatge català-irlandès de la sèrie Aubrey-Maturin, de l'escriptor Patrick O'Brian.[137]

Vegeu el film Master and Commander: The Far Side of the World.

T

Tècnica i tecnologia.

Carro català.[138][139][140][141][142]
Cordes de viola. Vegeu "Cordes catalanes" a l'article Catgut.

Alguns experts coincideixen en interpretar les cordes "Catlins" o "Catlines" dels llaüts del Renaixement com a "cordes catalanes". Això indicaria el paper pioner dels regnes catalans en la fabricació dels elements indicats i la seva exportació.[143] En ambients musicals i comercials les cordes per a instruments es designaven pel seu lloc de procedència (Romans, Minikins, Lyons, Pistoys, Catlins...).[144] Segons altres fonts, la dificultat o impossibilitat d'importar "catlins" va provocar modificacions en els instruments en èpoques determinades, fins que hi hagué altres fabricants.[145]

Escapament català.[146][147][148][149]

1855: L'industrial català Casimir Domènech presenta a l' Exposició Universal de París cilindres i planxes d'acer de grans dimensions amb un tremp molt elevat i de gran penetració, seguint un procediment no especificat. Peces de característiques similars (en duresa, resistència i tenacitat) serien molt adequades per alguns components de motors.[150]
1917: L'enginyer ripollès Ramon Casanova i Danés va presentar i patentar un pulsoreactor, que va denominar Motor de explosión para toda clase de vehículos. Una reproducció d'aquest pulsoreactor s'exhibeix al Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya a Terrassa.[151][152]
1923. Motor Pescara, de pistons lliures.[153]
Paper.
Telescopi. Vegeu Joan Roget i Miquel Roget.
Tinta. Una de les fórmules o receptes de tinta més antigues a occident fou deguda a Ramon Llull. Una tinta resistent a l'aigua, un cop seca.[154]
Vidre. Vegeu Guillem Sedacer.
Volta catalana.

Templers.

Arnau de Torroja.[155]
En el concili de Viena, dos cavallers catalans varen reptar dos cavallers francesos. Els catalans defensaven la memòria del difunt papa Bonifaci VIII.[156][157][158][159][160][161]

U

Uixera

[162]

V

"Falucca" de pesca de San Francisco- catalonia rigged".[163][164]

Vela catalana.

Les famoses "felouccas" de San Francisco portaven veles llatines anomenades pels propis pescadors "veles catalanes" o amb "aparell català": "They are keeled, decked-over, lateen or, as some insist, catalonia rigged'".[163][164]
Patí de vela
Santiago Amat Cansino. Medalla de bronze de vela als Jocs de 1932.[165]

Venjança.
Vilardell. Espasa de Vilardell.

W

Wood Bay. Vegeu Geografia.

X

Xabec.

Xabec català.[166]

Xerinola.

Y

Yorba.

[167]

Z

Zacint

[168][169]

Vegeu també

Progreso Catalán en América

Referències

Anar? The St. James's Magazine, 1862, p. 378–.
Anar? The St. James's Magazine and United Empire Review. A.H. Moxon, 1863, p. 247–.
Anar? Olivier Gloux. The tiger-slayer, by Gustave Aimard [tr. by sir F.C.L. Wraxall]., 1860, p. 33–.
Anar? Olivier Gloux. The Border rifles, by Gustave Aimard [tr. by sir F.C.L. Wraxall]., 1861, p. 125–.
Anar? Gustave Aimard. The Gold-seekers: A Tale of California. Ward and Lock, 1861, p. 135–.
Anar? Gustave Aimard. The Indian Scout: A Story of the Aztec City. Floating Press, 1 maig 2014, p. 269–. ISBN 978-1-77653-497-5.
Anar? The Welcome Guest. G. Fall, 1861, p. 27–.
Anar? Joan Iborra Gastaldo. Martí de Viciana: Libro segundo de la crónica de la ínclita y coronada ciudad de Valencia y de su reino. Universitat de València, 5 maig 2014, p. 199–. ISBN 978-84-370-9320-8.
Anar? La alquimia en España: escritos inéditos, noticias y apuntamientos que pueden servir para la historia de los adeptos españoles. José Ramón de Luanco.
Anar? Rosarium philosophorum secunda pars alchimiae de lapide philosophico vero modo praeparando, continens exactam eius scientiae progressionem .... ex officina Cyriaci Iacobi, 1550, p. 67–.
Anar? Raymundus Lullus. De secretis naturae seu de quinta essentia liber I.. Birckmannus, 1567.
Anar? Le Spectateur militaire; Recueil de science, d'art et d'histoire militaires. Au Bureau Du Spectateur Militaire, 1857, p. 285–.
Anar? Études sur le passé et l'avenir de l'artillerie: Histoire des progrès de l'Artillerie. Dumaine, 1863, p. 17–.
Anar? De Caissel; Sauvé Relation de ce qui s'est passé en Catalogne, Depuis le commencement de la Guerre jusques à la Paix [par De Caissel]. I. [-II] partie. En la Boutique de G. Quinet, 1678, p. 116–.
Anar? Marta Sancho i Planas. Homes, fargues, ferro i foc: arqueología i documentació per a l'estudi de la producció de

ferro en època medieval : les fargues dels segles IX-XIII al sud del Pirineu català. Marcombo, 1999, p. 49–. ISBN 9788426712219.
Anar? ?Al? ibn ?Abd al-Ra?m?n Ibn Hudhayl. Gala de caballeros, blasón de paladines. Editora Nacional, 1977. ISBN 9788427604087.Pàg. 185
Anar? Auguste Jal. Glossaire nautique répertoire polyglotte de termes de marine anciens et modernes par A. Jal. Didot, 1848, p. 243–.
Anar? Jean Jerôme BAUGEAN. Recueil de petites marines; représentant des navires de diverses nations, et de toutes espèces ... Dessiné et gravé par Baugean, 1817, p. 19–.
Anar? Vincent+Giovannoni; t Apropos du patrimoine naval du Languedoc. Études Héraultaises, 1992, p. 4.
Anar? Ernesto Zaragoza Pascual. Recull de documents i articles d'història guixolenca. L'Abadia de Montserrat, 2007, p. 275–. ISBN 978-84-8415-893-6.
Anar? Marino Sanudo. I diarii di Marino Sanuto: (MCCCCXCVI-MDXXXIII) dall' autografo Marciano ital. cl. VII codd. CDXIX-CDLXXVII. F. Visentini, 1880, p. 709–.
Anar? George Gordon Byron Baron Byron. The Works of Lord Byron.... Henry Carey Baird, 1856, p. 483–.
Anar? Emilio Salgari. Il Corsaro Nero. eBook Free, 12 octubre 2014, p. 331–. GGKEY:YRSBDFL5AT0.
Anar? Pietro Giannone. L' esule poema. Tip. del Giglio, 1868, p. 295–.
Anar? Ramón Muntaner. Chronik des edlen En Ramon Muntaner. Literarischer Verein, 1844, p. 125–.
Anar? Rivista europea ..., 1841, p. 218–.
Anar? “L”'Anello: Giornale per tutti. Weis, 1856, p. 106–.
Anar? Giovanni Arpino; Roberto Antonetto Vita, tempeste, sciagure di Salgari, il padre degli eroi. Rizzoli, 1982.
Anar? The Second Part Of Henry The Fourth. King Henry The Fifth, 1861, p. 107–.
Anar? The Old Man and the Sea; Ernest Hemingway : "...good Catalan cordel...".(anglès)
Anar? Wolfgang Schweickard. Derivati da nomi geografici (A - E). De Gruyter, 31 juliol 2013, p. 413–. ISBN 978-3-11-169943-1.
Anar? Decameron di Messer Giovanni Boccaccio. Blanchon, 1527, p. 65–.
Anar? Victor Hugo. The Hunchback of Notre-Dame. R Bentley, 1849, p. 468–.
Anar? Victor Hugo. Notre-Dame de Paris. Librairie de L. Hachette, 1869, p. 147–.
Anar? Victor Hugo. Notre-Dame de Paris. Hachette, 1867, p. 313–.
Anar? Josep Ivars Pérez. Dénia. La ciutat i el castell: L'arquitectura militar baluardada (Segles XVI-XIX). Universitat de València, 2015, p. 207–. ISBN 978-84-370-9884-5.
Anar? The World of Science, Art, and Industry Illustrated: From Examples in the New York Exhibition, 1853-54. G. P. Putnam and Company, 1854, p. 15–.
Anar? Julien Gracq; Régis Debray; Michel Serres Jules Verne aujourd’hui. Humensis, 2014-05-05T00:00:00+02:00, p. 156–. ISBN 978-2-7465-0712-8.
Anar? Causa, 1824, p. 5–.
Anar? Katherine A. McIver. Women, Art, and Architecture in Northern Italy, 1520–1580: Negotiating Power. Taylor & Francis, 29 setembre 2017, p. 277–. ISBN 978-1-351-87169-3.
Anar? Giacinto Carena. Prontuario di vocaboli attenenti a parecchie arti e ad alcuni mestieri per saggio di un vocabolario metodico della lingua italiana di Giacinto Carena: Vocabolario domestico. Giuseppe Marghieri, 1859, p. 168–.
Anar? Sandro Bianconi. I due linguaggi: storia linguistica della Lombardia Svizzera dal'400 ai nostri giorni. Edizioni Casagrande, 1989. ISBN 978-88-7713-038-9.
Anar? De Navigatione. Cotrugli. Falchetta.
Anar? Joan Iborra. Martí de Viciana: Libro tercero de la Crónica de la ínclita y coronada ciudad de Valencia y de su reino. Universitat de València, 3 febrer 2016, p. 477–. ISBN 978-84-370-9385-7.
Anar? Santiago Àngel Saura i Mascaró. Novísimo cocinero universal: arte de la nueva cocina, puesto al alcance de toda clase de fortunas. V. é H. de Mayol, 1848, p. 299–.
Anar? Notturno : Napoletano. Comedia noua de Notturno napolitano intitolata Gaudio d'amore. Melchiorre Sessa!, 1531.
Anar? Thomas Carlyle. Fraser's Magazine. J. Fraser, 1851, p. 1–.
Anar? Napolitano NOTTURNO (pseud). Comedia nova ... intitolata Gaudio d'Amore [in five acts and in verse]., 1531.
Anar? Manuel Sanchís Guarner. Aproximació a la història de la llengua catalana: creixença i esplendor. Salvat Editores, 1980. ISBN 978-84-345-4102-3.
Anar? Monumenti di storia patria delle provincie modenesi: serie delle cronache. P. Fiaccadori, 1868, p. 218–.
Anar? Jaume Fàbrega Colom. Cuina monàstica. Editorial Mediterrània; SL, 21 febrer 2013, p. 193–. ISBN 978-84-9979-279-8.
Anar? Domenico Romoli. LA SINGOLARE DOTRINA DIM. DOMENICO [Rom]oli sopranominato Panunto, Dell'ufficio dello Scalco, de i condimenti di tutte le viuande, le stagioni che si conuengono a tutti gli animali, vecelli, & pesci, Banchetti di ogni tempo & mangiare da apparecchiarsi di dì, in dì, per tutto l'anno a Prencipi. Con la dichiaratione della qualità delle carni di tutti gli animali, [et] pesci, [et] di tutte le viuande circa la sanità. Nel fine vn breue trattato del reggimento della sanità. Opera sommamente vtile a tutti. Tramezzinus, 1560, p. 70–.

Anar? Augustin Fabre. Les rues de Marseille. E. Camoin, 1869, p. 331–.
Anar? Alejandro de Bacardí y Janer. Diccionario del derecho marítimo de España en sus relaciones con la marina mercante: escrito en vista de la lejislacion marítima, mercantil, rentística é internacional. Estab. tip. de N. Ramirez, 1861, p. 147–.
Anar? The United Service Magazine, 1840, p. 187–.
Anar? John Caspar Wild. The Valley of the Mississippi Illustrated in a Series of Views. Hawthorn Publishing, 1841, p. 45–.
Anar? E. F. Kelaart. Contributions to the Botany and Topography of Gibraltar and Its Neighbourhood: Wit Plan, and Views of the Rock. John van Voorst, 1846, p. 46–.
Anar? Sabin Berthelot. Exploración de la costa meridional de España: (Capítulo extraido de una obra inédita sobre las pescas marítimas). Impr. y litografía de la Revista médica, 1867, p. 62–.
Anar? Pedro Riudavets y Tudury. Derrotero de las costas de España y de Portugal: desde el cabo Trafalgar hasta el puerto de La Coruña. Dirección de Hidrografía, 1867, p. 184–.
Anar? Spanien Cortes. Diario de las sesiones de Cortes: legislatura ..., 1873, p. 2334–.
Anar? Sebastián Miñano y Bedoya. Diccionario geográfico-estadístico de España y Portugal: (464 p., [2], 15 h. pleg., [1] h. de lám., [1] map. pleg.). Imp. de Pierart-Peralta, 1826, p. 1–.
Anar? Laigueglia.
Anar? Alvaro del Portillo. Descubrimientos y exploraciones en las costas de California, 1532-1650. Ediciones Rialp, 1982, p. 48–. ISBN 978-84-321-2189-0.
Anar? Memoria, 1874, p. 90–.
Anar? Diccionario Geográfico-Histórico De Las Indias Occidentales Ó América: Es Á Saber: De Los Reynos Del Perú, Nueva España, Tierra-Firme, Chile, y Nuevo Reyno de Granada : Con La description de sus Provincias, Naciones, Ciudades, Villas, ... Y Noticia de los sucesos mas notables de varios lugares : incendios, terremotos, sitios, é invasiones que han experimentado: y hombres ilustres que han producido. Gonzalez, 1786, p. 30–.
Anar? Lucas Alamán. Diccionario universal de historia y de geografía ...: (Obra dada a luz en España por una sociadad de literatos distinguidos, y refundida y aumentada considerablemente para su publicacion en Mexico; con noticias históricos, geográficas, estadísticas y biográficas sobre las Americas en general y especialmente sobre la Republica Mexicana. Imp. de F. Escalente y c.a., 1853, p. 46–.
Anar? Giovanni Boccaccio. Il Decameron: Tratto dall'ottimo testo scritto da Francesco D'Amaretto Mannelli sull'originale dell'autore. Vitarelli, 1813, p. 1–.
Anar? Antonio Ortega Villoslada. El reino de Mallorca y el mundo Atlántico, 1230-1349: evolución político-mercantil. Netbiblo, 2008, p. 240–. ISBN 978-84-9745-326-4.
Anar? Vicente Tofiño de San Miguel. Derrotero de las costas de España, de Portugal, y de las islas Azores o terceras, en el océano Atlántico. Imprenta Nacional, 1849, p. 194–.
Anar? Charles Gayarré. History of Louisiana. W.J. Widdleton, 1866, p. 417–.
Anar? Revue de Rouen et de Normandie. Au bureau de la Revue de Rouen., 1840, p. 53–.
Anar? Le journal des sçavans, pour l'anne .... chez Jean Cusson, 1783, p. 337–.
Anar? Étienne Michel Masse. Mémoire historique et statistique sur le canton de la Ciotat: département des Bouches-du-Rhône. Caranud fils, 1842, p. 190–.
Anar? vicomte Charles Paul Nicolas Barentin de Montchal. Voyage dans les États-Unis de l'Amérique, fait en 1784: contenant une description de sa situation présente, de sa population, agriculture, commerce, coutumes et mosurs de ses habitans, des nations indiennes, et des principales villes et rividres, avec quelques anecdotes sur plusieurs membres du Congrés et officiers généraux de l'armée américaine. Buisson, 1791, p. 203–.
Anar? Valerie Porter; Lawrence Alderson; Stephen J.G. Hall Mason's World Encyclopedia of Livestock Breeds and Breeding, 2 Volume Pack. CABI, 9 març 2016, p. 21–. ISBN 978-1-84593-466-8.
Anar? Cape of Good Hope (Colony). Department of Agriculture. Agricultural Journal of the Cape of Good Hope, 1908.
Anar? Country Life, 1907.
Anar? The American Veterinary Journal, 1858, p. 196–.
Anar? Il Baretti nuovo giornale d'istruzione. Il Baretti, 1873, p. 115–.
Anar? Vocabolario napoletano lessigrafico e storico [Vincenzo De Ritis]: 1. Stamperia Reale, 1845, p. 294–.
Anar? Vallejo, Guadalupe; RANCH AND MISSION DAYS IN ALTA CALIFORNIA(anglès)
Anar? Mateu Rodrigo Lizondo. Melcior Miralles: Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim. Universitat de València, 28 novembre 2011, p. 184–. ISBN 978-84-370-8296-7.
Anar? DCVB: magrana
Anar? Caoursin, Guillelmi «Guillelmi Caoursin [sic Rhodiorum Uicecancellarij: obsidionis Rhodie urbis descriptio]» (en latin). . Reger, Johann, active 1486-1499, printer, 1, 1501, pàg. 60.
Anar? Hauf i Valls, Albert Guillem «Una versió valenciana quatrecentista desconeguda de la Obsidionis Rhodie de Guillaume Caoursin» (en latin/catalan). Caplletra: Revista Internacional de Filologia. UV, 15, 1993, 1993, pàg. 1-37.
Anar? CONTRERAS. Sitio de Tarragona, lo que pasó entre los franceses el general---que la defendió, sus observaciones sobre la Francia y noticia del nuevo modo de defender las plazas. Ibarra, 1813, p. 99–.

Anar? Catalonia (Spain). Junta Superior. Manifiesto de la Junta Superior de Cataluña, sobre la pérdida de Tarragona, y sus resultas en el primer exército, 1811, p. 25–.
Anar? Fernán Caballero. La Gaviota: novela de costumbres. F.A. Brockhaus, 1873, p. 80–.
Anar? Léon Gozlan. Le tapis vert: Contes et Nouvelles. Michel-Lévy frères, 1855, p. 291–.
Anar? F. Foy. Curso de materia médica o de farmacologíia: traducido del que escribió en francés. Imp. J. Verdaguer, 1838, p. 21–.
Anar? Juan Alos. Pharmacopoea cathalana siue Antidotarium barcinonense restitutum et reformatum .... ex Typographia Antonij Ferrer & Balthasari Ferrer Bibliopolarum, 1686, p. 11–.
Anar? François Rozier. Nuevo diccionario de agricultura, teórica-práctica y económica y de medicina doméstica y veterinaria. Boix, p. 1–.
Anar? Ettore Fieramosca o La disfida di Barletta: raconto. L. Pezzati, 1833, p. 169–.
Anar? Bohigas, Pere. Sobre manuscrits i biblioteques. L'Abadia de Montserrat, 1985, p. 105–. ISBN 978-84-7202-686-5.
Anar? Real Academia de Buenas Letras de Barcelona. Real Academia de Buenas Letras de Barcelona: origen, progressos y su primera Junta General. por Francisco Suriá, impressor de esta Real Academia, 1756*, p. 647–.
Anar? Bulletin de la Société de géographie. Delagrave, 1836, p. 244–.
Anar? Consulado del mar de Barcelona, nuevamente traducido de cathalan [i.e. from the "Consolat de mar"] en castellano por Don Cayetano de Pallejà, etc, 1732, p. 9–.
Anar? Alexandre de Laborde. Itinéraire descriptif de l'Espagne. Firmin Didot, 1834, p. 185–.
Anar? The British Journal. Aylott & Jones, 1853, p. 132–.
Anar? Rogerson and Tuxford. The Farmer's Magazine, 1852, p. 75–.
Anar? Société de géographie (France). Bulletin de la Société de géographie. Delagrave, 1837, p. 334–.
Anar? Miquel Coll i Alentorn. Història. L'Abadia de Montserrat, 1992, p. 205–. ISBN 978-84-7826-299-1.
Anar? Los Españoles de Ogaño: colección de tipos de costumbres dibujados á pluma por los señores Alcalde Valladares, Corrales, Collantes ... y otros .... Librería de V. Suarez, 1872, p. 191–.
Anar? Los dos millones!!!: Novela ... histórica & historia ... novelesca. D. Valero, 1872, p. 23–.
Anar? Jean Baptiste Glaire. Dictionnaire universel des sciences ecclésiastiques .... Poussielgue, 1868, p. 197–.
Anar? Pedro de Ribadeneyra. Historia Ecclesiastica Del Scisma Del Reyno De Inglaterra. Plantin, 1588, p. 272–.
Anar? UC Merced and University Community Project: Environmental Impact Statement, 2009, p. 2077–.
Anar? Jacobus-Philippus Foresti. Supplemento de le Chroniche vulgare ... da principio del mondo insino al anno 1503. Gergio de Rusconi, 1508, p. 254–.
Anar? Juan Yañez. Memorias para la historia de don Felipe III, rey de España. en la Oficina Real, por Nicolàs Rodriguez Franco, 1723, p. 1–.
Anar? Semanario pintoresco español: 1838, 1838, p. 760–.
Anar? Eulàlia Pérez i Vallverdú. La literatura infantil i juvenil de Josep Maria Folch i Torres. L'Abadia de Montserrat, 2010, p. 31–. ISBN 978-84-9883-268-6.
Anar? Diccionario historico de los artes de la Pesca Nacional. Ibarra, 1791.
Anar? Diccionario historico de los artes de la Pesca Nacional. Ibarra, 1791.
Anar? Antonio Sañez Reguart. Diccionario histórico de los artes de la pesca nacional. la viuda de Don J. Ibarra, 1792.
Anar? Antonio Sañez Reguart. Diccionario histórico de los artes de la pesca nacional. la viuda de Don J. Ibarra, 1793.
Anar? Diccionario histórico de los artes de la pesca nacional. Ibarra, 1795.
Anar? Sabin Berthelot. Études sur les pèches maritimes dans la Méditerranée et l'océan. Challamel aîné, 1868, p. 57–.
Anar? Memoire pour les Prud ?homes de la Communauté des Patrons-Pêcheurs de la ville de Marseille. F. Brebion, 1787, p. 60–.
Anar? Constancia, 1880, p. 161–.
Anar? Vinyes i vins: mils anys d'història : actes i comunicacions del III Col•loqui d'Història Agrària sobre mil anys de producció, comerç i consum de vins i begudes alcohòliques als Països Catalans, febrer del 1990. Edicions Universitat Barcelona, 1994, p. 205–. ISBN 978-84-475-0075-8.
Anar? Andres Avelino Pi y Arimon. Barcelona; antiqua y moderne: ó descripción é historia de esta ciudad desde su fundación hasta nuestros dias. Imprenta y Librería Politécnica de T. Gorchs, 1854, p. 287–.
Anar? Francisco Feliú de la Peña. Fundamentos de un nuevo código militar. por Juan Oliveres, Impresor, 1840, p. 249–.
Anar? D. José Oriol RONQUILLO. Diccionario de materia mercantil, industrial y agrícola, que contiene la indicación, la descripción y los usos de todas las mercancías. Imp. Agustín Gaspar, 1857, p. 180–.
Anar? Boletín oficial del Ministerio de Comercio, Instrucción y Obras Públicas. M. Rivadeneyra, 1848, p. 35–.
Anar? Richard Ford. Andalucia, Ronda and Granada, Murcia, Valencia, and Catalonia; the portions best suited for the invalid. John Murray, 1855, p. 394–.
Anar? Paul Dupuy. Abrégé élémentaire des différences les plus remarquables entre la France et l'Espagne, ou, Entretiens familiers entre un espagnol et un français sur les langues, les usages, les productions, etc. de ces deux pays. Imprimerie de J. Verdaguer, 1829, p. 14–.
Anar? Wenceslao Ayguals de Izco. La Marquesa de Bellaflor: ó, el niño de la inclusa. M. Guijarro, 1869, p. 170–.
Anar? F. R. Carrasco. Un Alijo: novela original española. I. Estivill, 1855, p. 99–.

Anar? Jacques Arsgo. Pujol, chef des miquelets, ou La Catalogne, 1808-1814, 1840, p. 165–.
Anar? Â Le Â courrier de Turin journal politique, litteraire, etc. De l'Imprimerie departementale, 1813, p. 99–.
Anar? David MacPherson; Adam Anderson Annals of Commerce, Manufactures, Fisheries, and Navigation, with Brief Notices of the Arts and Sciences Connected with Them: Containing the Commercial Transactions of the British Empire and Other Countries, from the Earliest Accounts to the Meeting of the Union Parliament in January 1801 : and Comprehending the Most Valuable Part of the Late Mr. Anderson's History of Commerce, Viz. from the Year 1492 to the End of the Reign of George II, King of Great Britain, &c. .... Nichols and Son, 1805, p. 590–.
Anar? Atti della Società ligure di storia patria, 1867, p. 1–.
Anar? Diccionario geográfico universal dedicado a la Reina Nuestra Señora: redactado de los más recientes y acreditados diccionarios de Europa, particularmente españoles, franceses, ingleses y alemanes : contiene la etimología y nombre antiguo.... Imp. de José Torner, 1833, p. 596–.
Anar? Ian Fleming. The Man with the Golden Gun: A James Bond Novel. Penguin Books, 1965. ISBN 978-0-14-200328-2.
Anar? Robert G. Weiner; B. Lynn Whitfield; Jack Becker James Bond in World and Popular Culture: The Films are Not Enough, Second Edition. Cambridge Scholars Publishing, 4 desembre 2012, p. 274–. ISBN 978-1-4438-4384-3.
Anar? Pascale Barthélémy. La Sedacina ou l'Oeuvre au crible 2 volumes: L'alchimie de Guillaume Sedacer, carme catalan de la fin du XIVème siècle. Arché, 2002. ISBN 978-88-7252-239-4.
Anar? Patrick O'Brian. H. M. S. Surprise (Vol. Book 3) (Aubrey/Maturin Novels). W. W. Norton, 17 maig 1991, p. 19–. ISBN 978-0-393-08846-5.
Anar? Emili Giralt i Raventós. Història agrària dels Països Catalans. Edicions Universitat Barcelona, 2004, p. 423–. ISBN 978-84-475-3284-1.
Anar? François Rozier. Nuevo diccionario de agricultura, teórica-práctica y económica y de medicina doméstica y veterinaria. Boix, 1843, p. 251–.
Anar? Ramón de SALAS. Prontuario de Artillería para el servicio de campaña,por orden alfabét[ic]o de materias por Don--- 2o comandante del Arma. Oficina de E. Aguado, 1833, p. 269–.
Anar? Emilio de Tamarit. Vocabulario técnico del material de artilleria é ingenieros ..., 1853, p. 69–.
Anar? Spain. Colección legislativa de España: (Continuación de la Colección de decretos.). Imprenta del Ministerio de gracia y justicia, 1867, p. 514–.
Anar? «Les catlines, o cordes catalanes» (en català). Catalunya Música, 12-03-2016. [Consulta: 10 febrer 2017].
Anar? Detalls sobre cordes de budell per a llaüts.(anglès)
Anar? Origen català de les cordes "Catlins". Producció a Barcelona.(anglès)
Anar? JOSE DANIEL BARQUERO. ENCICLOPEDIA DEL RELOJ DE BOLSILLO: Historia, catalogación, mecánica y detalles de las mayores colecciones públicas, privadas y museos internacionales. Editorial AMAT, 16 desembre 2004, p. 86–. ISBN 978-84-9735-189-8.
Anar? Luis Montañés. Relojes españoles. Editorial Prensa Española, 1968.
Anar? Rosa M. Creixell; Teresa-M. Sala; Esteve Castañer Espaces intérieurs: la maison et l'art (XVIII-XXIè siècles). Edicions Universitat Barcelona, 2007, p. 27–. ISBN 978-84-475-3193-6.
Anar? NAWCC Bulletin. National Association of Watch and Clock Collectors, Inc., 1998.
Anar? Cataluña en la Exposición Universal de Peris de 1867: catalogo detallado de los productos que los expositores de las cuatro provincias catalanas han remitido a la citada Exposición con un ltinerario descriptivo del viaje a Paris y una Guía de la capital de Francia.... Est. Tip. Luis Tasso, 1867, p. 52–.
Anar? Article sobre Ramon Casanova i Danés – Un Home Avançat – Pag 9.16, Article en format pdf
Anar? Video: Ramon Casanova. Pulsoreactor
Anar? Bonnier Corporation. Popular Science. Bonnier Corporation, setembre 1957, p. 294–. ISSN 01617370.
Anar? Estudis d'història medieval, vol. 1. Institut d'Estudis Catalans, p. 137–. GGKEY:4E5Q02K0DY7.
Anar? Maur-François Dantine; Charles Clémencet (dom); Saint-Allais (Nicolas Viton, M. de) L'art de vérifier les dates des faits historiques, des chartes, des chroniques et autres anciens monuments, depuis la naissance de Notre-Seigneur. rue de la Vrillière, no. 10, pres? la banque; Valade, imprimeur du roi, rue Coquillière, 1818, p. 345–.
Anar? Revue des deux mondes. Au Bureau de la Revue des deux mondes, 1872, p. 789–.
Anar? The Modern Part of an Universal History: From the Earliest Account of Time. Compiled from Original Writers. By the Authors of The Antient Part. S. Richardson, T. Osborne, C. Hitch, A. Millar, John Rivington, S. Crowder, P. Davey and B. Law, T. Longman, and C. Ware, 1760, p. 393–.
Anar? Henry Hart Milman. History of Latin Christianity; including that of the Popes, to the Pontificate of Nicolas V. A continuation of “The History of Christianity from the Birth of Christ, etc.”, 1864, p. 302–.
Anar? Cesare Cantù. Histoire universelle ... remaniée par l'auteur, et traduite sous ses yeux, par Eugène Aroux ... et Piersilvestro Léopardi, 1846, p. 545–.
Anar? Adrien Sauret. Essai historique sur la ville d'Embrun. Delaplace P. et F., 1860, p. 121–.
Anar? Josep-Maria Sans i Travé. La fi dels templers catalans. Pagès Editors, 1 juny 2010, p. 304–. ISBN 978-84-9975-010-1.
Anar? Charles Emmanuel Dufourcq. L'expansió catalana a la Mediterr?nia occidental: segles VIII i IX. Vicens-Vives,

1969.
? Anar a :163,0 163,1 Roger R. Olmsted; Nancy Olmsted; Allen G. Pastron San Francisco waterfront: report on historical cultural resources for the North Shore and Channel Outfalls Consolidation Projects. San Francisco Wastewater Mgmt. Program, 1981.
? Anar a :164,0 164,1 United States Congressional Serial Set. U.S. Government Printing Office, 1891.
Anar? Javier A. Tamayo Fajardo. Historia de España en los Juegos Olímpicos de verano de la Era Moderna II (1940-1984). Wanceulen S.L., 2005, p. 268–. ISBN 978-84-9823-295-0.
Anar? Leonard George Carr Laughton; Roger Charles Anderson; William Gordon Perrin The Mariner's Mirror. Society for Nautical Research., 1911.
Anar? Samuel Armor. History of Orange County, California: With Biographical Sketches of the Leading Men and Women of the County who Have Been Identified with Its Earliest Growth and Development from the Early Days to the Present. Historic Record Company, 1921.
Anar? Antonio Rubió y Lluch. Diplomatari de l'Orient català (1301-1409): col·lecció de documents per a la història de l'expedició catalana a Orient i dels ducats d'Atenes i Neopàtria. Institut d'Estudis Catalans, 1947, p. 590–. GGKEY:GTBN2GHED23.
Anar? George Finlay. A History of Greece. Cambridge University Press, 6 novembre 2014, p. 62–. ISBN 978-1-108-07837-5.